

№ 16 дәріс

**Ұлы дала еліндегі жаңа
тарихи сананы және
дүниетанымды
қалыптастыру саясаты**

Дәрістің жоспары:

1. ҚР тарихи сананы қалыптастырудың алғашқы шаралары. «Мәдени мұра» мемлекеттік бағдарламасы.
2. «Халық тарих толқынында» атты Елбасы бағдарламасының жаңа тарихи сананы қалыптастырудағы маңызы.
3. Тәуелсіздік толғауы. «Мәңгілік ел» ХХІ ғасырдағы Қазақстанның ұлттық идеясы.
4. Қазақстан Республикасының сыртқы саясаты және халықаралық қатынастар. ҚР Президентінің «Әлем. ХХІ ғасыр» Манифесі.

- 1995 ж. Президент жанындағы мемлекеттік саясат жөніндегі Ұлттық кеңестің **«Қазақстанда тарихи сананы қалыптастыру тұжырымдамасы»** қабылданды.
- Мұнда тарихтың, әсіресе, қоғам дамуының өтпелі кезеңдерінің ерекше маңызы көрсетілген, тарихи білімнің негізгі басымдықтары, тарих ғылымының проблемалары, тарихи білім беру мен ағарту ісінің келешегі белгіленді.

Президент тапсырмасымен тарихи танымға 3 жыл арналды

- 1997 жылы – Қоғамдық келісім және саяси қуғын-сүргін құрбандарын еске алу жылы;
- 1998 жыл – «Халық бірлігі мен ұлттық тарих жылы»;
- 1999 жыл – «Ұрпақтар бірлігі мен сабақтастығы» жылы.

ҚАЗАҚСТАН ТАРИХЫ

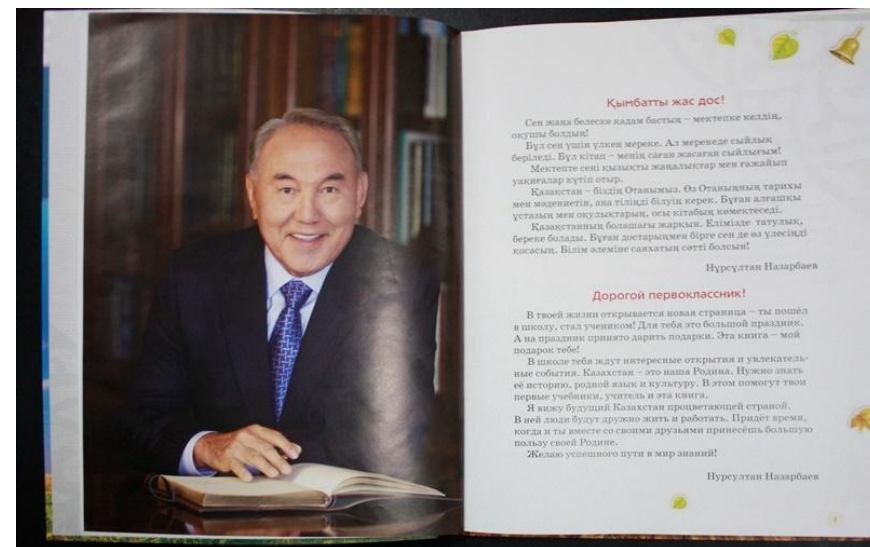
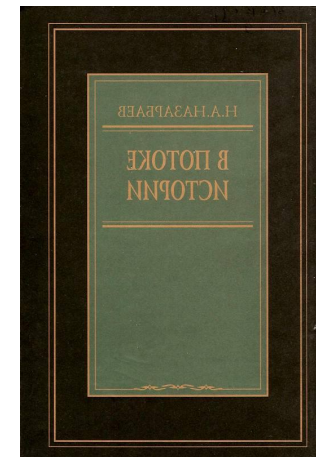
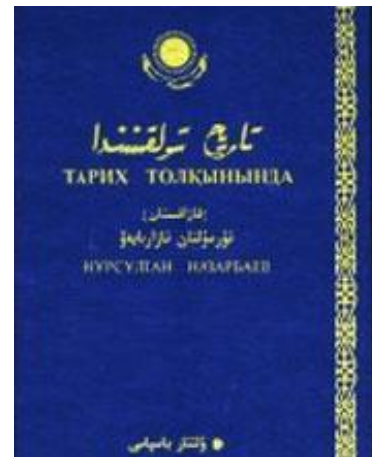
«Бүгінгі күнді түсініп-түйсіну үшін де, болашақтың дидарын көзге елестету үшін де кешегі кезеңге көз жіберуіміз керек».

Н. А. Назарбаев

1998 жыл - «Халық бірлігі мен ұлттық тарих» жылы

- Маңызы-мақсаты:
«Оның мақсаты - қазақ мемлекеттілігіміздің тарихи төркіндеріне, оның басынан өткен қилы кезеңдердің объективті және субъективті себептеріне, сол арқылы бүгінгі егемендігіміз бен тәуелсіздігіміздің тарихи-құқтық негізділігіне әлеуметтің көзін жеткізу еді.
- Өз тарихымызды өзімізге таныту;
- Қазақ тарихын зерттеу, жазу, жариялау;
- Шетел тілдеріне аудару;
- Қазақ тарихында қазақ ұялатын ештеңе жоқ».

- 1999 жылы Президент Н.Ә. Назарбаевтың “Тарих толқынында” кітабы жарық көрді;
- Мазмұны:
  1. Ұлттық келбетті ұлықтайық
  2. Қазақ даласы – ұлы түркі елінің қара шаңырағы
  3. Мәдениет келешегі
  4. Алаш мұрасы және осы заман
  5. Ұлттық бірегейлік туралы
  6. Тоталитарлық тәртіп пен ұлттық ұғымдар
  7. Орталық Азияның тәуелсіз мемлекеттері және тарих тағылымдары
  8. Тарихтың шеңберлері ұлттық зерде

“Халық – тарих тоқынында” бағдарламасы

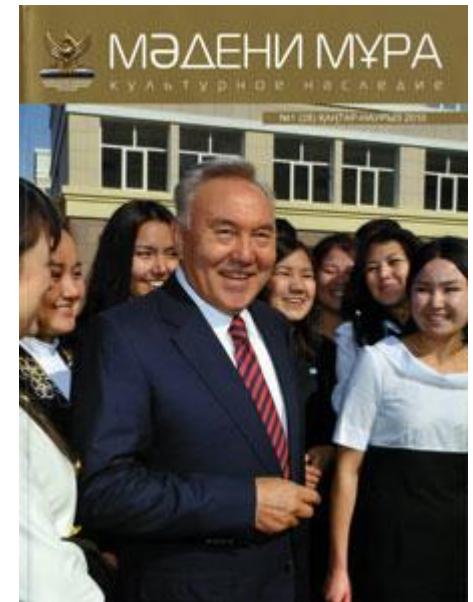
- ҚР Президенті Н. Назарбаевтың «Қазақстан-2050» Стратегиясы: бір халық - бір ел - бір тағдыр» атты тақырыппен өткен Қазақстан халқы Ассамблеясының XX сессиясында сөйлеген сөзінде жарияланды.
- Осы бағдарлама бойынша Мемлекеттік хатшы Марат Тәжин жұмыс тобына тапсырма берді:

“Халық – тарих тоқылқынында” бағдарламасы

1. «Білім және ғылым министрлігі жинақталып жатқан тың тарихи деректерді сараптай отырып, ұлттық тарихымызды одан ары дамыту керек;
2. Шет елдерде жасалып жатқан зерттеулерге аса мән беріп, қолға түскен деректерді орынды қолдануға аса мән берген жөн.
1. Шет елдік түркітанушылармен байланысты нығайтқан жөн.
4. Аймақтардағы мұражайлар мен тарихи орындарды жаңғырту керек.
5. Жаңадан ашылған «e-history.kz» веб порталының жұмысын тоқтатпай, архив қорын көбейтіп, авторлардың тартылуына жағдай жасау керек.
6. Жасөспірімдер мен балаларға, барша ел халқына тарихи патриотизмді сіңіру керек»

- **2003 жылы Қазақстан халқына Жолдауында Президент Н.Ә.Назарбаев бұрын-соңды болып көрмеген «Мәдени мұра» бағдарламасын қабылдау керектігін жариялады.**
- **Бағдарлама 2004 жылы басталып, екі жылға есептелді:**
  - **2004-2006 жж.;**
  - **Кейін тағы екі кезең жарияланды:**
    - **2007-2009 жж.**
    - **2009-2011 жж.**

“Мәдени мұра” Бағдарламасы:

- Мақсаты – елдің тарихи-мәдени мұрасын зерттеу, қалпына келтіру және сақтау, тарихи-мәдени дәстүрлерді қайтару, шет елде Қазақстанның мәдени мұрасын үгіттеу;
- Бағыттары:
  - ұлттық мәдениетке ерекше маңызы бар тарихи-мәдени және сәулет ескерткіштерін қалпына келтіру;
  - археологиялық зерттеулер;
  - қазақ халқының мәдени мұрасы саласындағы ғылыми жұмыстар;
  - ұлттық әдебиет пен жазулар тәжірибесін ортақтастыру, кеңейтілген бейне және жұмыс қатарларын құру.

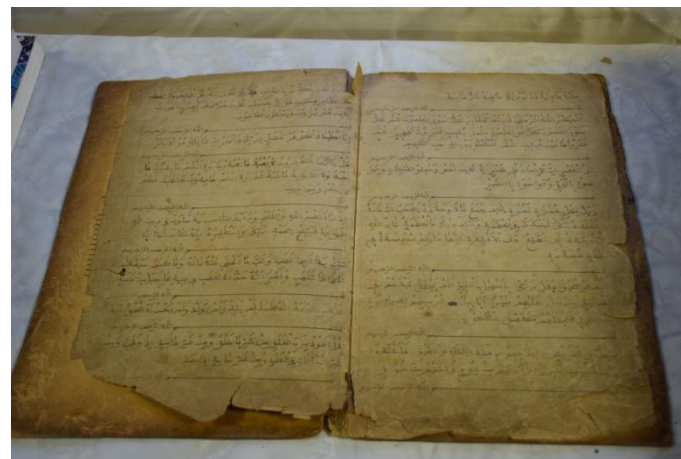
Атқарылған іс-шаралар:

- тарих пен мәдениеттің 78 ескерткішінде реставрациялық жұмыстар аяқталды;
- 26 ғылыми-қолданбалы, 40 археологиялық зерттеу жүргізілді;
- еліміздегі ескерткіштердің масштабты инвентаризациясы өткізілді және республикалық (218 объект) және жергілікті (11 277 объект) маңызы бар тарих пен мәдениет ескерткіштерінің тізімі қабылданды;

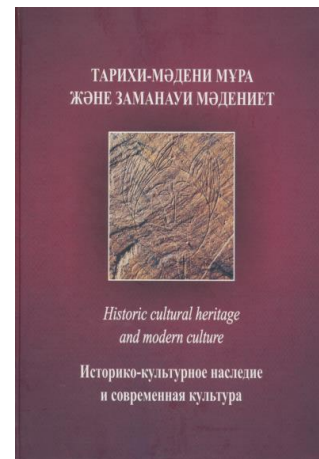
Атқарылған іс-шаралар:

- Қытай, Түркия, Моңғолия, Ресей, Жапония, Мысыр, Өзбекстан, Армения, сонымен қатар АҚШ пен Батыс Еуропаға ғылыми-зерттеу экспедициялар нәтижесінде **5 мыңнан астам құнды тарихқа, этнографияға, Қазақстан өнеріне байланысты архивті құжаттар, қолжазбалар мен баспа шығарылымдары алынды.**

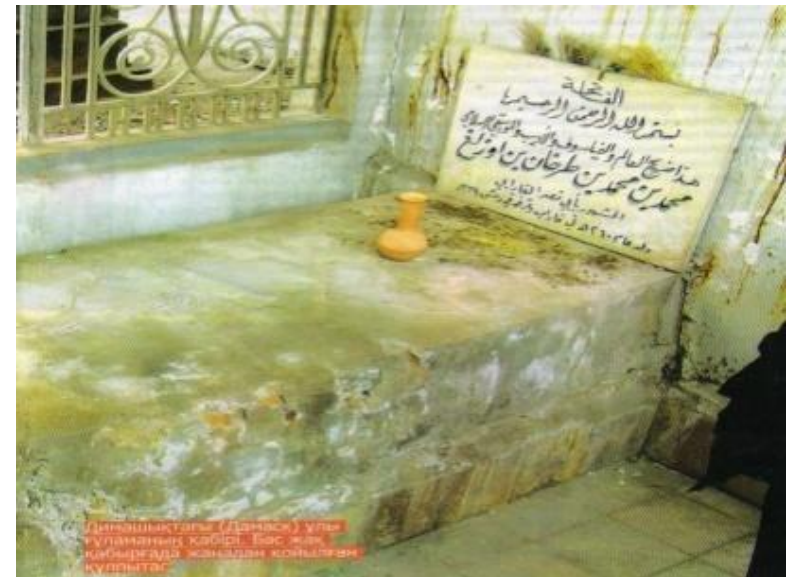

- Қазақстанда 537 кітап бір жарым миллионнан астам тиражбен шығарылды, олардың арасында тарихқа, археологияға, этнографияға, жаңа энциклопедиялық сөздіктерге байланысты қайталанбас сериялар кездеседі.
- Қазақтың дәстүрлі әндерінің «Мәңгілік сарын: қазақтың 1000 күй, 1000 әні» антологиясы шығарылды.

- Дамаскідегі Сұлтан Аз-Захир Бейбарыс кесенесінің, Каирдегі Сұлтан Бейбарс мешітінің реставрациясы,
- Дамаскідегі әл-Фараби тарихи-мәдени орталығы және кесенесін салу.

- «Казахфильм» АҚ киностудиясы ұлттық мәдениеттің маңызды тарихи орындары мен мұралары туралы 20 деректі фильм түсірген.
- «Мәдени мұра»
- «Қорқыт. Күй тарихы»,
- «Номадтардың музыкалық мұрасы»,
- «Ежелгі Түркістан сәулет ескерткіштері»,
- «Жүсіп Ата кесенесі»,
- «Тамғалы петроглифтері» және басқалар циклындағы деректі фильмдер.

«Тәуелсіздік толғауы» сөйлеген сөзі:

- «Ұлы дала» идеясы:
  - Жарты әлемді алып жатқан кең жері және көшпелі болуы;
  - Түркі әлемінің қара шаңырағы;
  - Халықтарды бірегейлікке шақыратын идеология.
- Тәуелсіздік құндылығы оны сақтау және қадірін білу;
- Өзге елдердің тәуелсіздігіне құрметпен қарау;
- Мәңгілік Ел идеясы.

«Мәңгілік Ел» ұлттық идеясының басты құндылықтары.

- Қазақстанның тәуелсіздігі мен Астана;
- Қоғамдағы ұлттық бірлік, бейбітшілік және келісім;
- Зайырлы қоғам мен асқақ рух;
- Индустрияландыру мен инновация негізіндегі өсім;
- Жалпыға ортақ еңбек қоғамы;
- Ортақ тарих, мәдениет және тіл;
- Жалпы әлемдік, аймақтық мәселелерді шешудегі ұлттық қауіпсіздік пен еліміздің жаһандық қатысуы.

Қазақстанның сыртқы саясаты:

- *Қазақстан Республикасының* сыртқы саясаты тепе-теңдікті сақтаумен, прагматизмділігімен, дипломатиялық шеберлігімен және көп векторлығымен ерекшеленеді.
- Орталық Азия мемлекеттерімен 2007 жылы Астанада Бағдат – Ашхабат – Ақтау – Бішкек – Ташкент – Пекин әлемдегі ең үлкен сауда жолын құрды.

Ресей Федерациясы екі мемлекеттің шектесетін шекарасы 7591 км.

- Ресейда 1 млн қазақ тұрса, Қазақстанда 3 млн орыстар тұрады.
- Қарым – қатынасының бағыттары: достық дипломатия, отын – энергетика, көлік коммуникация, әскери - техникалық, өнеркәсіп, мәдени т.б.
- Ортақ ұйымдары ТМД, ЕЭО, ШЫҰ, Ұжымдық қауіпсіздік.
- Ресейдің Қазақстанда 5 әскери полигоны бар:
  - “Атырау - Тайсойған”,
“Ақтөбе - Ембі”,
“Жамбыл - Сарышаған”,
“Қарағанды - Бетбақдала”, “Орал - Капустина” және ең үлкен космодромы “Байқоңыр” 2050 жылға дейін жалға берілген.

Қытай Халық Республикасы шекарасы 1,7 км.
Экономикалық, мәдени, гуманитарлық байланыстар
орнаған.

- Қытайда 2 млн қазақтар тұрса, Қазақстанда 300 мың, оның 5 мыңы азаматтық алған.
- Ортақ тауар айналымы 24 млрд \$, Ел мұнайының 3/1 қытай компаниялары игеруде.
- Батыс Еуропа – Батыс Қытай автомагистралы бар.
- Геосаяси келісімдер орнағын;
- Гуманитарлық көмектер беріледі және мәдени байланыстар орнаған;
- Ең көп инвестиция келеді.

Өзге мемлекеттер:

АҚШ негізгі бағыттары:

- қауіпсіздік, мәдени, терроризммен күрес, әскери, білім мен ғылым салаларында байланыс орнатқан.
- Әлем экономикасының 40% иеленген мемлекет жыл сайын 20 млрд \$ инвестиция әкеледі, соның 1 млрд қайтарымсыз.

Ислам елдері Мысыр, Иордан, Турция, Катар, Сирия, БАӘ, Сауд Арабия т.б

Осы мемлекеттердің қолдауымен әл-Фараби, Яссауи, Ибн Халдун, Қорқыт, Бейбарыс кесенелері салынды.

Қазақстан Республикасының Президенті Нұрсұлтан Назарбаев «Әлем ХХІ ғасыр» атты мүлдем жаңа құжатпен таныстырылды.

- Бұл айтулы актіде адамзат үшін тағдыршешті соғыс және бейбітшілік мәселелері бойынша Қазақстанның ұстанымы туралы, сондай-ақ халықаралық қоғамдастықтың ядролық қарудың толық тыйымына таман ілгерілеуден бас тартқан жағдайда ядролық апокалипсистің қаупі хақында баяндалған.
- 2015 ж. 7 желтоқсанда БҰҰ Бас Ассамблеясының 70-ші сессиясында Ядролық қарудан азат әлем құрылысы туралы жалпыға бірдей декларация қабылдады;
- БҰҰ бас штабын басқа қалаға ауыстыру;
- Әлем елдерінің егемендігін сыйлауға шақыру.